

SÅ GICK DET TILL NÄR MIN FARMOR VAR UNG .....

Farmor hette som flicka Jöns Greta Nilsson och var född 1872 i Rutån. Hon blev färdig lärarinna 1895. Efter två år på Järna Finnmark, Vakerskogen och Slätten, kom hon till Nordanåkers småskola, där hon tjänstgjorde ända fram till sin pensionering. Hon gifte sig med Backolars Erik Olsson. Dom fick 5 barn. Backolars Greta (i dagligt tal) dog 1966, 94 år gammal.

När jag gick i läroverket i Filipstad, fick vi en gång som uppgift att skriva om en gammal släkting. När farmor fick veta att hon skulle bli föremål för min uppsats, fick jag inom några dagar ett brev på 24 sidor, skrivet med prydlig handstil. Farmor hade tydligen släppt allt hon hade för händer och skrivit detta långa brev. Hon tyckte väl att mitt minne behövde friskas upp.

Helt nyligen hittade jag detta brev som gjorde mig rörd, men mycket glad.

Nordanåker den 2/10 1948

Ingrid Nilsson
Vällingby

Kära Ninni !

Tack för ditt brev som jag nyss fått. Jag vill gärna uppfylla din önskan, och därför låter jag allt annat vara, och sätter mig genast ned och skriver, för att Du må få det i tid, ifall Du kan ha nytta därav.

I min tidiga barndom hade jag en sådan längtan efter att få lära mig läsa, så mina äldre syskon fick ingen ro för mig för än de lärt mig känna igen bokstäverna, sedan klarade jag mig själv, och när jag var tre år kunde jag läsa rent innantill. Vid fem års ålder läste jag för första gången på husförhöret, och då kunde jag halva bibliska historien och katikesen utantill. Det var nämligen så på den tiden, att prästen kom till varje by en gång om året och höll ett grundligt förhör, då alla ogifta blevo grundligt förhörda både i bibeln och psalmboken såväl som biblisk historia och katikesen. Prästen frågade när han ropade upp fem och sexåringarna om de börjat läsa, och om de då kunde, så skulle även de höras, och därför fick jag träda fram, så liten jag var, och fick då en belöning.

När tiden kom så jag skulle börja skolan kunde jag alla böckerna som skulle användas i skolan utantill och därför fick jag flytta upp i högsta klassen från början och kunde därför aldrig bli uppflyttad, utan jag fick gå i samma klass hela skoltiden. Det fanns bara en folkskola i hela socknen och dit var det över ett mil från mitt hem, och där undervisades över 100 barn av 1 lärare. Där hade även mina äldre syskon gått, men emedan jag hade så lätt för mig så beslöt det så kallade skolrådet, att jag ej skulle behöva gå dit, utan jag skulle få gå kvar i tredje klass i en småskola, hos en oexaminerad småskollärlarinna hela min skoltid..Tänk vilken dårskap !.. Jag var ändå mycket intresserad av skolan och läste, utom de böcker som användes i skolan, alla böcker jag kunde få tag på. Det fanns på den tiden ej så mycket läsning som nu.

Från min tidiga barndom tänkte jag alltid, att jag skulle bli lärarinna när jag blev stor och den längtan blev med åren allt starkare. När jag var sjutton år frågade jag därför mina föräldrar om jag fick söka in på seminariet för att utbildas till lärarinna, men fick då till svar, att jag fick slå det ur hågen, ty de ville ej att jag skulle bli en sådan odåga, som ej skulle få lära mej att arbeta ordentligt. Hur det kändes när jag fick det svaret kan jag ej med ord beskriva, men nog var det många tårar jag fällde under de många sömnlösa nätterna, som sedan följde. Jag skulle väl försöka slå denna min önskan ur hågen, men det gick ej så lätt.

Jag kom snart bort från hemmet och fick plats som hembiträde hos en som hade att ordna med alla kommunens angelägenheter och tillika var han landstingsman. Där hade jag det mycket bra, och var som barn i huset, men ändå kunde jag aldrig glömma den längtan jag haft ända från min barndom, ehuru jag numera, som jag trodde, ej hade något hopp att få min längtan förverkligad.

Jag kände det som jag hade kommit på fel plats i livet, och det blev till sist så svårt, att jag ofta om nätterna när jag skulle sova, gick omkring golvet och vred händerna i förtvivlan. Vid minsta motgång som jag mötte under mitt arbete, så ljöd det för mitt inre, att jag ej kunde vänta mig någon framgång i mina företag, emedan jag valt min levnadsbana mot Guds vilja. Det gick i alla fall tre års tid, då det hände något som jag räknar som de lyckligaste händelserna i hela mitt liv.

Det var ännu den seden, om de förut omnämnda husförhören, som ingen fick försumma, och jag hade dagen före den händelse, jag nu vill berätta om, varit till min hemby och som vanligt blivit förhörd vid ett sådant husförhör. Dag därpå hade min husbonde träffat prästen, som hållit husförhöret. När husbonden kom hem på kvällen, kallade han in mig på sitt rum och berättade vad prästen sagt åt honom. Prästen hade då frågat, om han kände någon med mitt namn, och då han sa att han kände mig ganska väl, ty jag var i hans hem, så hade prästen frågat, om han visste om jag hade lust att bli lärarinna. Då började jag gråta, och sade att det varit min önskan ända från min barndom. Min husbonde som var som en fader för mig, sade då, att om det så var, fick jag genast börja ordna för mig och lägga in ansökan till seminariet, där nya elever skulle intagas i början av januari. Detta var i november, således bara ett par månader till dess. Han sa även, att han skulle bekosta alla omkostnader, så det behövde jag inte alls tänka på. Men som det var tretton år sedan jag slutade skolan, där jag fått min bristfälliga undervisning, och då det ej var någon tid att bereda mej för inträdesprövningarna, så var det mänskligt sett mycket små utsikter för mej att vinna inträde på seminariet, då det var så många sökande, vilka voro väl förberedda för inträdesprövningarna. Jag reste i alla fall när tiden kom, med tanken om det är den väg jag skall gå, så går det hur omöjligt det än ser ut. Inträdesprövningarna pågick en vecka, och därom vore det mycket intressanta saker att berätta, om ej papperet toge slut. I alla fall gick det bra för mig, så jag blev med bland de 20 som vann inträde bland 66 sökande.

Det blev visserligen mycket arbetsamt vid seminariet, men det var så intressant att det gick mycket bra för mej, och nu förnam jag, att jag kommit på rätt plats. Det var i december 1894 som jag tog examen och då var det som min barndoms längtan blev verklighet.

Den 8 januari 1895 begav jag mig åstad för att den 10 januari börja arbetet på min första plats, som lärarinna och nu skall jag berätta något därom. Jag hade fått plats vid en finnmarksskola, som var belägen 3 mil från mitt hem. Det var en ambulerande skola med 6 klasser, där både små och stora barn skulle undervisas samtidigt. Arbetdagen började halv nio på morgonen och slutade halv fem. Det var en högt avlönad plats detta, 350 kronor om året. Det var alltså den 8 januari 1895 när det började ljusna på morgonen, som jag och min bror begåvo oss åstad. Vi lastade de saker som jag måste ha med mig, i en kolskrinda, och där bland alla dessa saker, satte vi oss för att åka efter häst den 3 mils långa resan. Det var ett förfärligt yrväder den dagen, och alla vägar voro igensnöade, varför det blev mörkt på kvällen innan vi hunno fram. När vi äntligen efter många svårigheter kommo fram, alldeles genomfrusna sedan vi suttit i kolskrindan hela dagen, då var dörren till bostaden låst, så vi ej kunde komma in, och därtill var det nästan 1 meter djup snö på verandan. Vi sågo ett litet svagt ljus långt ifrån skolan, och dit måste min bror kliva åstad, för att höra om någon visste var nyckeln till skolhuset fanns, samt för att låna en spade, varmed han kunde skotta ned snön från verandan. Det tog lång tid för honom att göra detta och under tiden fick jag fortfarande sitta i kolskrindan och frysa. I stugan dit min broder kom, som var skolrådsledamot och där fanns även nyckeln, men han hade ej så mycket förstånd, att han satt nyckeln i dörren, ehuru han visste att lärarinnan skulle komma den dagen. Efter många svårigheter fingo vi slutligen upp dörren, så vi kommo in, men då började det allra värsta. Hur det såg ut därinne, är det ej lönt att söka beskriva, ty ingen kan i alla fall göra sig en föreställning därom.

Vi måste i alla fall söka få eld i spisen för att få värma oss. Vi voro ju alldeles stel-frusna. När vi skulle hämta ved i vedboden, så fanns där ej ett enda vedträd att hämta, men det fanns en stor huggkubbe, som min bror måste hugga sönder. Nu var det att börja röja undan, bland annat skrot, som fanns där inne, det var två dussin tomma ölflaskor som voro kringströdda överallt i bostaden. Till källan där vi skulle hämta vatten var det en halv kilometer, och dit var det ingen möjlighet att kunna komma, varför vi måste smälta snö för att få vatten, så vi kunde börja skura både tak, väggar och golv, som var kolsvart. Det blev ett så drygt arbete för oss båda den lördagsnatten, så det kan nog ingen föreställa sig, men när det blev söndagsmorgon såg det i alla fall ut som bostaden skulle kunna användas till människoboning.

På söndagen måste min bror fara hem, men då hade jag svårt att hålla tårarna tillbaka.

På måndagen skulle skolan börja, och då kommo det både små och stora barn, en del av dem voro större än jag. De flesta av dem hade med sig sin mor eller far, som hade med sig stora förråd av mat. Det var nämligen så, att det fanns ett litet rum i bostaden där barnen skulle få bo, sådana som hade långt hem, en del hade nämligen 1 mil till skolan. Det hade förut varit en drinkare till lärare där, varför de ej kunnat göra sig någon nytta av denna möjlighet, men när det nu kom en lärarinna så skulle det gå bra. När vi slutade skolan första dagen, så var det femton av de trettiofem inskrivna skolbarnen, som skulle ligga kvar. Dessa överlämnade de medförda matförråden åt mig, som nu måste bli både hushållerska och lärarinna. I det lilla rummet fanns det ingen lampa ej heller någon kokspis, varför alla måste hålla till i köket. Det blev ett drygt arbete (i en sådan skolform) även ordna matfrågan i detta stora hushåll, samt hålla barnen rena från både smuts och ohyra, som de hade så mycket av. Jag fick bädda åt pojkarna i det lilla rummet, åt flickorna måste jag bädda på golvet. Det var ett omåttat trägolv i köket och inga mattor kunde jag ha, när det var så fullt med barn, och därför blev det smutsigt så fort så jag måste skura varannan kväll. Detta kunde jag ej göra förrän barnen lagt sig. Jag fick samla dem på den ena sidan av köket, medan jag skurade den sidan, där jag skulle bädda den långa bädden, så att barnen fingo lägga sig och den övriga delen av köket fick jag skura sedan de somnat. För att hinna med detta myckna arbete, samt bereda mig för de många lektionerna, och rätta böckerna åt de många barnen, måste jag arbeta på nätterna. Jag fick aldrig lägga mig före klockan ett, och klockan fem på morgonen måste jag stiga upp för att få allt detta färdigt till halv nio. Den som jag minst av allt hade att tänka på var mej själv, varför krafterna snart började avtaga. När arbetet på detta sätt hade pågått i två månader, måste jag flytta till den andra skolan där arbetet pågick på samma sätt. Där var det mellan trettio och fyrtio barn, och 16 som skulle bo i skolan hela veckan och många av dem voro ej hem på hela terminen.

Efter två års arbete på denna plats, var jag så nedbruten att jag måste flytta därifrån och till en annan skola i samma skolområde, där jag sedan arbetade i 38 år.

Nu är väl denna epistel så lång att jag måste sluta, ehuru det vore mycket mera att berätta. Hoppas att du kan läsa igenom det, ehuru det är ganska ofullkomligt emedan jag har så bråttom. Vi må alla gott och vi hälsa dig och allesammans.

Vänligen din farmor

Vi tackar för att vi fått publicera brevet. Vilka pionjärer det har funnits i vår socken, och många, många fler som aldrig uppmärksammats. Vi kan nog knappast föreställa oss vilka vedermödor som fick genomlidas.

Red.

#####